

REGIÓ 7 I LA VERTEBRACIÓ TERRITORIAL DE LA CATALUNYA CENTRAL

Joan Carles Llurdés

Introducció. Aproximació a aspectes metodològics i teòrics en relació a investigacions periodístico-territorials. Problemes i dubtes

L'anàlisi (1) de la multiplicitat d'activitats, relacions i lligams de tota mena generats entre els nuclis de població d'un territori que ultrapassa uns límits administratius (locals, comarcals i provincials), és un bon indicador del seu grau de cohesió territorial. Una gran part de les investigacions realitzades sobre aquesta temàtica s'han basat en variables com, per exemple, les relacions comercials, de serveis i de mercats, la mobilitat per motius laborals, els transports regulars de línies d'autobusos i els fluxos telefònics (veure, per exemple, Lluch et al. 1968; Ascón 1976; Institut Universitari d'Estudis Territorials 1979; Riera 1988; Castañer 1992; i Salom i Riera 1993). En aquest sentit, cal tenir en compte que uns serveis i funcions diferents generen uns àmbits territorials —l'extensió a l'espai— també diferents, raó per la qual és lògic pensar en l'existència d'una diversitat d'aquests àmbits, així com també de centres organitzadors del territori de diverses jerarquies o categories.

En canvi, l'adopció de la difusió de la premsa comarcal com una altra variable vàlida per a l'estudi d'aquesta cohesió territorial, ha estat molt poc considerada pels investigadors, o simplement menystinguda, tot i l'existència d'opinions que afirmen que el fet de llegir la mateixa premsa pot comportar un reforçament d'aquesta cohesió (Salom i Riera 1993, pàg. 106). Un dels exemples més propers i alhora interessants és el de Manresa i un dels seus serveis oferts —el diari *Regió 7*—, en relació a la incidència que pugui tenir en l'articulació del territori de la Catalunya central, paper que històricament ha correspost a aquesta ciutat. La hipòtesi inicial per emprendre una investigació d'aquest tipus hauria de ser la

de considerar si la difusió de la premsa comarcal constitueix un bon indicador per a l'anàlisi de les relacions socials i espacials entre els diferents indrets d'un territori. Més específicament, si el fet que *Regió 7* es difongui més enllà de la comarca bagenca (2) cal interpretar-lo com un veritable reflex d'aquesta vertebració territorial a l'entorn de Manresa —ultrapassant uns àmbits estrictament administratius, polítics i històrics—, i afegint una dimensió social, cultural i de comunicació a la configuració d'un espai supracomarcal. De manera inversa, però, també caldria plantejar-se si l'expansió territorial empresa pel diari en els darrers anys cap a altres comarques que no formen part de la Catalunya central (des d'un punt de vista estrictament geogràfic), i amb les quals els lligams són escassos i febles, respon a uns interessos comercials (cobrir un buit informatiu no abastat per la premsa local), o és justificada per uns nous factors que afavoreixen una intensificació de la cohesió territorial i, a la vegada, un eixamplament de l'àmbit inicial (3).

Però una recerca d'aquestes característiques implica diverses dificultats des d'un punt de vista periodístico-territorial, de forma que l'anàlisi d'aquesta pretesa articulació territorial entre comarques, comporta problemes difícils de resoldre i dubtes raonables, alguns comuns a aquestes investigacions i d'altres més específics de *Regió 7*. Així, la primera dificultat fa referència a la selecció de les dades i variables més representatives per tal d'obtenir unes conclusions definitives; en aquest cas d'estudi, han estat seleccionades les següents: la distribució comarcal del diari, la localització dels seus punts de venda, l'origen de les subscripcions, la procedència de les cartes d'opinió dels lectors, les demandes de treball, les empreses i establiments comercials adherits a campanyes de promoció, i la distribució del conjunt d'anunciants. La segona dificultat és

l'escassa difusió que té la premsa més enllà de la província on és editada, tret dels diaris d'àmbit nacional (*La Vanguardia*, *El País*, *El Periódico de Catalunya*, *Avui*, etc.). Un altre element que també caldrà tenir en compte és el fet que el pes demogràfic de Manresa, dels seus municipis limítrofs (com Sant Fruitós de Bages, Sant Joan de Vilatorrada, Navarres i Santpedor) i de la comarca del Bages en general, és força més important que el de la resta del territori de *Regió 7* (taula 1). Això implica que independentment de la

TAULA 1: POBLACIÓ DE L'ÀREA DE REGIÓ 7 (1991) I PERCENTATGES SOBRE EL TOTAL

Àrea	Població	% total
Bages	152.177	63,65
Berguedà	38.965	16,29
Alt Urgell	19.381	8,10
Cerdanya	12.396	5,18
Solsonès	10.792	4,51
Rodalia de Calaf	5.372	2,24
Total	239.083	

Font: Elaboració pròpia. Dades del Cens de Població (1991) (*Instituto Nacional de Estadística*, 1992).

variable considerada, i en un grau elevat, els valors estiguin en funció d'aquesta concentració poblacional. Un quart problema que també pot distorsionar els resultats i les conclusions de la investigació fa referència a la incorporació més tardana de les dues comarques pirinenques al nucli inicial del diari (la Cerdanya el 1986 i l'Alt Urgell el 1993); així, el temps transcorregut d'aleshores ençà potser no és gaire significatiu per poder afirmar si aquestes dues comarques es troben integrades a l'espai del diari manresà. Per últim, el que hom podria anomenar «índex d'interès territorial del lector», concebut en termes teòrics

com una mesura per calibrar fins a quin punt un ciutadà del Solsonès hauria d'estar interessat pel que s'esdevé a la Cerdanya, o per què un veí de la rodalia de Calaf s'hauria d'entretenir a llegir les planes del *Regió 7* dedicades al Berguedà. Des d'aquest darrer punt de vista, l'inconvenient dels diaris intercomarcals rau en el fet que el lector pot limitar la seva lectura a les pàgines que parlin només de la seva pròpia localitat o comarca, i fullejar o obviar la resta d'informació. Per tant, si un diari ha de cohesionar un territori específic a través dels continguts informatius oferts, el que fóra ideal és que el lector tingués el mateix interès per totes les notícies, independentment de l'àmbit territorial que abarquessin.

Així, tot i aquesta possible actitud «reduccionista» per part del lector, podrien apuntar-se dues raons que justificarien l'existència d'aquesta premsa intercomarcal. La primera, de caire estrictament periodístic, seria la de superar el reduït tractament informatiu que aquella altra premsa nacional dedica a les realitats comarcals i locals, per tal de tractar amb més cura els problemes i inquietuds que afecten municipis, comarques i espais supracomarcals com el de la Setena Regió. La segona raó hauria de ser la promoció i el foment, entre els ciutadans, d'un sentiment de pertinença i identificació a un territori determinat. En aquest cas, però, hom podria argumentar que aquest sentiment es mostra dubtós en algunes situacions, i articulat forçadament a través de la ciutat de Manresa, que estaria exercint un paper d'«intermediari».

Una breu pinzellada a les relacions entre Manresa i el territori de *Regió 7*.

Reflex de lligams històrics en uns casos però no en uns altres

Manresa és, des de fa molt de temps, el centre al voltant del qual ha girat gran part del territori de la Catalunya central, amb una vocació de capitalitat que s'ha traduït en diverses realitats concretes al llarg de la història. Així, les diferents i antigues divisions administratives li han atribuït un paper important en la vertebració d'un espai interior d'àmbit supracomarcals, bé com a capital de vegueria, corregiment o regió. Diferents estudis realitzats des de múltiples perspectives han justificat la formació d'una Setena Regió integrada per les comarques del Bages, Berguedà, Solsonès i Anoia (és

indispensable la consulta dels estudis d'Enric Lluch i Oriol Nel·lo, 1983 i 1984); tot i així, si bé els lligams entre les tres primeres semblen força evidents, no ho són tant respecte l'Anoia, com a conseqüència de les pèssimes comunicacions existents entre Manresa i Igualada (4). Per contra, l'àrea de la rodalia de Calaf és l'única que ha mantingut històricament uns lligams amb el Bages (que previsiblement s'han d'accentuar amb el futur Eix Transversal).

Més enllà d'aquestes comarques que integren la Catalunya central, cal també una breu anàlisi dels vincles establerts amb les altres àrees cobertes per *Regió 7*, la Cerdanya i l'Alt Urgell. Respecte a la primera, la construcció del túnel del Cadí va suposar la fi de la inexistència de relacions entre la comarca pirinenca i la vall del Llobregat, amb una millora important de l'apropament físic i humà entre els territoris separats pel Cadí-Moixeró. Pel que fa a l'Alt Urgell, també ha estat una comarca afavorida per aquest impuls donat a les comunicacions del Pirineu i Pre-pirineu; l'esmentat túnel ha millorat la connexió entre el Bages i la Seu d'Urgell, pel que fa a la cara nord de la comarca lleidatana, i tampoc cal oblidar els antics lligams del Solsonès amb la conca alta del riu Segre, a través de la carretera de Manresa a l'Urgell —via Solsona, Bassella i Oliana—, utilitzada per comerciants i transportistes des d'antic (Camprubí 1994).

A tall de reflexions finals

És inqüestionable que Manresa en particular i el Bages en general han tingut i tenen un paper de primer ordre en l'estructuració del territori central català. Per una banda,

TAULA 2: MITJANA DE DIFUSIÓ ANUAL DE *REGIÓ 7* (1983-1993)

Any	Mit. Difusió Total
1983*	3.192
1984	3.542
1985	3.921
1986	4.575
1987	5.342
1988	6.204
1989	7.332
1990	8.331
1991	8.206
1992	8.070
1993	8.218

Font: Elaboració pròpia. Dades de *Regió 7*.

(*). El 1983 fou el primer any amb control de l'O.J.M. (*Oficina de Justificació de Medios*).

els vincles tradicionals dins el nucli inicial de l'àmbit informatiu de *Regió 7* constitueixen avui dia un fet acceptat per tothom (5); i de l'altra, aquesta millora de les comunicacions ha afavorit la connexió del Berguedà i el Solsonès amb les comarques pirinenques, superant la separació física i humana imposada per l'orografia. Paral·lelament, la progressió que ha experimentat *Regió 7* des que va sortir la seva primera edició ha estat constant any rera any, quant a plantilla, facturació, inversions i difusió (taules 2 i 3). Això ha esdevingut en una publicació no editada en una capital provincial, que es difon per un territori (integrat per sis comarques pertanyents a tres províncies) que no gaudeix de cap reconeixement administratiu. La seva expansió s'ha efectuat en direcció nord, ja que tot indica que el territori del corredor central de Catalunya constitueix el seu espai més idoni, evitant la influència metropolitana del sud i

TAULA 3: DIFUSIÓ DE *REGIÓ 7* PER COMARQUES (1988-1993) (en %)

Comarca	1988	1989	1990	1991*	1992	1993
Bages	80,46	82,04	78,40	75	75,86	72,21
Berguedà	10,97	12,70	13,76	13	12,31	14,10
Cerdanya	1,02	0,51	1,94	2	2,30	2,45
Solsonès	3,25	2,66	2,18	4	4,15	4,21
Anoia	-	0,30	0,33	-	0,47	-
Barcelonès	-	1,36	2,62	3	3,05	3,71
Vallès Occ.	-	-	-	-	0,32	-
Alt Urgell	-	-	-	-	-	0,54
Total	95,70	99,57	99,23	97	98,46	97,22

Font: Elaboració pròpia. Dades de *Regió 7*.

(*). Any sense control O.J.M. desglossat per comarques (dades estimatives).

també els seus flancs (la Segarra seria el límit per la banda de ponent mentre que, en direcció est, la penetració a l'Osona és una tasca actualment molt difícil).

D'aquesta forma, si hom concep l'espai de Regió 7 com una àrea que gaudeix d'una certa cohesió, potser fóra el moment de plantejar-se, a nivell polític, modificacions en l'organització de Catalunya. En aquest sentit, el Pla Territorial General aprovat pel parlament el 1995 divideix el territori català en sis àmbits, agrupant les comarques del Bages, Berguedà, Anoia, Osona, Solsonès i Cerdanya en el de les anomenades «comarques centrals» (Badia 1995a i b; Gassó 1992). Hom comprova que l'àmbit de l'anterior Setena Regió conserva les mateixes comarques i que s'ha eixamplat amb la incorporació de la Cerdanya i l'Osona. Aquest fet, però, no està exempt de controvèrsies, puix tradicionalment les ciutats de Manresa, Igualada i Vic sempre han viscut una d'esquena a l'altra (6) (potser l'Eix Transversal farà canviar aquesta situació en el futur). En canvi, l'Alt Urgell roman fora d'aquest àmbit en haver estat inclosa en el de les terres de ponent.

Per finalitzar aquest escrit, tres dades que donen peu a una reflexió: la primera és que la mitjana d'audiència diària de Regió 7 se situa al voltant dels 30.000 lectors (en una àrea d'uns 240.000 hab.); la segona és que els percentatges de la distribució territorial de les variables estudiades indiquen una gran concentració al Bages i el Berguedà (superior a un 70%) (taula 4); i per afegir més llenya al foc, si el lector s'entreté a calcular els percentatges que representen les variables del nombre de subscriptors, les cartes d'opinió i les demandes de treball sobre el total d'habitants a cadascuna de les comarques, comprovarà que, en el millor dels casos, la xifra supera amb prou feines el 2% (és a dir, el 2,07% de la població del

TAULA 4: DISTRIBUCIÓ TERRITORIAL DE LES VARIABLES ESTUDIADAES (*)

	Punts venda		Subscriptors		Anunciants		Empreses		Cartes lectors		«Feina Jove»	
	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%
Bages	119	45,59	3.157	74,99	2.955	61,83	258	87,7	1.169	70,48	1.020	84,78
Berguedà	42	16,09	550	13,05	583	12,19	23	7,82	190	11,44	112	9,31
B. Llobregat N.	32	12,26	9	0,21	44	0,92	-	-	3	0,18	1	0,08
Barcelona	18	6,89	105	2,49	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerdanya	17	6,51	113	2,68	165	3,45	6	2,04	29	1,74	3	0,24
Alt Urgell	14	5,36	10	0,23	14	0,29	1	0,34	7	0,42	5	0,41
Solsonès	12	4,59	204	4,84	208	4,35	2	0,68	126	7,59	24	1,99
Anoia	4	1,53	14	0,33	197	4,19	2	0,68	4	0,24	12	0,99
Altres	5	1,90	50	1,18	613	12,82	3	1,02	132	7,95	26	2,16
Total	261		4.212		4.779		295		1.660		1.203	

Font: Elaboració pròpia. Dades de Regió 7

(*). Dades de punts de venda, subscriptors, empreses adherides a campanyes de promoció i anunciants referides a 1994; cartes dels lectors i «Feina Jove» (demandes de treball del jovent), des de gener de 1990 i agost de 1992 a abril de 1994, respectivament.

Bages està subscripta al diari). A hores d'ara no puc afirmar si aquestes són unes xifres en consonància amb altres diaris de similars característiques, però malgrat això, realment estem parlant d'un autèntic diari intercomarcal? La qüestió ha estat formulada i totes les opinions són ben vingudes.

NOTES

1. Aquest escrit és un resum de l'original publicat a la revista *Treballs de la Societat Catalana de Geografia* (de l'Institut d'Estudis Catalans) de 1994, núm. 37, pp. 55-89, amb el títol «L'articulació territorial de la Catalunya interior a l'entorn del diari Regió 7».
2. L'àmbit inicial d'informació de Regió 7 (va néixer a finals de 1978), foren les comarques del Bages, Berguedà, Solsonès, la subcomarca del Lluçanès i l'Alta Segarra (la rodalia de Calaf). Posteriorment s'hi incorporaren la

Cerdanya (1986), l'Alt Urgell (1993) i el Baix Llobregat Nord (Olesa de Montserrat, Sant Esteve Sesrovires, Castellví de Rosanes, Abrera, Martorell, Esparreguera, Masquefa, Collbató i el Bruc). A partir del març de 1995, aquesta darrera àrea, juntament amb les comarques de la Segarra i l'Anoia (inclosa la rodalia calafina), han passat a tenir una edició específica de Regió 7.

3. L'exemple més clar és el de la Cerdanya, que arran de l'obertura del túnel del Cadí el 1984 es troba molt més ben comunicada amb el Berguedà i la resta de la Setena Regió. Així, des d'un punt de vista infraestructural (el túnel) i informatiu (l'arribada del diari), ha estat possible l'establiment d'uns lligams amb la comarca pirinenca que, abans, o eren escassos o no existien.
4. Cas oposat al de la Cerdanya, ja que la dificultat de comunicacions fa que algunes àrees perdin els atributs de pertinença a un territori, modificant un fet regional que se suposa com a cert. La millora d'aquestes comunicacions cap al sud ha accentuat la «segregació» de la comarca igualadina de l'àmbit manresà i el seu basculament cap a l'entorn barceloní.

CARN NATURAL DEL BERGUEDA
Gust Tradicional, Qualitat i Confiança

C/ Francesc Macià, 12 ent. 1 Tel. i Fax 822 00 92
08600 BERGA

5. És més fàcil demostrar, però, l'existència d'aquests vincles entre Manresa i cadascuna de les altres àrees inicials del diari, que no els que puguin haver-hi entre aquestes mateixes àrees; per exemple, quins i com són els lligams (si existeixen) entre la ciutat de Calaf i l'Alt Berguedà?
6. Tant Igualada com Vic han mostrat moltes precaucions respecte al Pla perquè consideren que pot ser el primer pas cap a una futura capitalitat de Manresa, solució que totes dues ciutats rebutgen de ple.

BIBLIOGRAFIA

- ASCON, R. (1976): «La diferenciació territorial de les àrees postals a Catalunya, 1960-1970», *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2, pp. 2-24.
- BADIA, E. (1995a): «El Parlament aprova el Pla Territorial que reconeix la identitat de la Catalunya Central», *Regió 7*, dijous, 2 de març, pàg. 3.
- BADIA, E. (1995b): «El Pla Territorial troba el reequilibri de Catalunya en les ciutats cap de província», *Regió 7*, dijous, 9 de març, pàg. 3.
- CAMPRUBÍ, J. (1994): «El camí entre Manresa i la Seu», *Regió 7*, dilluns, 7 de març de 1994, pàg. 48.
- CASTANER, M. (1992): *Una nova dimensió de la xarxa urbana a Catalunya: àrees de cohesió* (tesi doctoral), Bellaterra, Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona (inèdita).

Regió 7 cohesiona la Catalunya central ARXIU

- GASSÓ, P. (1992): «Sanclimens espera que la futura regió sigui filla del Pla Territorial», *Regió 7*, 23 de desembre de 1992, pàg. 3.
- INSTITUT UNIVERSITARI D'ESTUDIS TERRITORIALS (1979): «Estudi de delimitació de les àrees funcionals de Catalunya: avanç del treball», *Col·loqui sobre la divisió territorial de Catalunya*, Barcelona, Fundació Jaume Bofill.
- INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA (1992): *Censo de población y viviendas*, Madrid, Instituto Nacional de Estadística.

- LLUCH, E. i NEL-LO, O. (1983): *La gènesi de la divisió territorial de Catalunya. Edició de documents de l'arxiu de la Ponència (1931-1936)*, Barcelona, Diputació de Barcelona.
- LLUCH, E. i NEL-LO, O. (1984): *El debat de la divisió territorial de Catalunya. Edició d'estudis, propostes i documents (1939-1983)*, Barcelona, Diputació de Barcelona.
- LLUCH, E.; GIRAL, E.; REXACH, M. R.; RIERA, P.; TORRAS, J. (1968): «Evolució de les àrees de trànsit dels autobusos de línia a Catalunya, 1934-1964», *Banca Catalana, Publicación de información Económica*, 8, pp. 16-28.
- RIERA, P. (1988): *Les àrees funcionals de Catalunya* (tesi doctoral), Bellaterra, Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona (inèdita).
- SALOM, J. i RIERA, P. (1993): «Les ciutats», a *Geografia General dels Països Catalans*, pp. 64-116, Barcelona, Enciclopèdia Catalana.

- L'EROL agraeix a la revista *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, les facilitats donades per a la reproducció del resum d'aquest article

Joan Carles Llurdés i Coit
Departament de Geografia, Universitat Autònoma de Barcelona

costums de vestir

núvies i vestits de festa

Plaça de les Fonts, 7 Tel. 821 01 20
08600 BERGA

MEGA-AUTO

Importació directa 4x4,
vehicles nous, semi nous i d'ocasió

Joan Casals i Casals, S.L.

Rasa del Canyet, 10
Tel. 821 32 10
08600 BERGA

Passeig de Lluçanès, 7
Tel i fax 856 04 14
08513 PRATS DE LLUÇANÈS

Abelaira
Relotgeria i Joieria

Relotges de les millors marques
Longines - Camel - Seiko - Lotus - Citicen - Jaguar - Nowley
Reparacions garantides
Joies noves per encàrrec
Tallers propis

C/. dels Àngels, 1
Tel. 822 26 36
BERGA